

UTILIZAREA FEEDBACK-ULUI ÎN INSTRUIREA ADAPTIVĂ

Elena ROTARI, *dr., lect. sup. univ.,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți*

Abstract: *This article deals with feedback structure; how to manage the feedback as a tool used in adaptive training in higher education. Describe the design stages feedback and are*

prerequisites for designing and formulating way întrebărilor. La list and describe the types of feedbacks applied adaptive training.

Keywords: *feedback, training adaptive, types of feedbacks.*

Introducere

Odată cu dezvoltarea calculatoarelor personale (PC-urilor), la mijlocul anilor '70, și cu apariția Internetului (în anul 1989), s-a înregistrat o explozie tehnologică fără precedent, cu implicații majore asupra tuturor domeniilor activității umane.

Tehnologiile informaționale și comunicaționale evoluează extrem de rapid, astfel problemele asociate cu utilizarea acestora în învățământ sunt din ce în ce mai complexe. În cazul în care instrumentele TIC devin instrumente eficiente și integrale în învățământ, monitorizarea și evaluarea acestui proces sunt obligatorii.

În cadrul orelor pentru un rezultat mai bun, profesorii implementează tehnologii noi de predare și de prezentare a informației. În procesul de predare-învățare-evaluare întâlnim și dificultăți, un feedback la momentul potrivit ar fi binevenit.

Feedback-ul reprezintă acel fenomen cu ajutorul căruia receptorul unui anumit mesaj va retransmite informația procesată de el către emițătorul inițial (Corbalan, Kester & Van Merriënboer 2008: 733-756).

Procesul de oferire și recepționare a feedback-ului este unul din cele mai importante concepte în procesul de instruire.

Prin intermediul acestuia, participanții la un proces de instruire se percep înșiși prin intermediul comunicării verbale sau nonverbale. Informația furnizată de o persoană indică celorlalți modul în care comportamentul lor o afectează, ce simte aceasta și cum îi percepe (feedback și autodezvăluire).

Totodată, **feedback-ul** este o reacție a celorlalți, exprimată în termeni de trăiri emoționale și percepții care arată modul în care comportamentul unei persoane îi influențează pe cei din jur (recepționarea feedbackului) (Corbalan, Kester, & Van Merriënboer 2009: 455-465).

Un rol deosebit îl are feedback-ul în instruirea adaptivă prezentată în continuare.

Instruirea adaptivă nu este un concept nou în sistemul educațional mondial. La toate treptele de învățământ au fost experimentate posibilitățile acestui tip de instruire. În preșcolaritate și treapta primară este bine cunoscut sistemul de instruire *Step by Step*. Pentru elevii din treapta gimnazială și cei din treapta liceală experiența mondială, de obicei, propune studii adaptive independente a unor anumite cursuri la distanță, de obicei cu plată, sau o instruire adaptivă în școli private.

Cea mai conservativă în acest sens este școala superioară, în multe cazuri păstrându-se tradițiile de secole. Totuși, se atestă încercări destul de serioase de promovare a instruirii adaptive în învățământul superior, prin utilizarea cursurilor în format digital, plasate pe o platformă de învățare sau elaborate într-un mediu special elaborat.

În contextul **instruirii adaptive** profesionale în învățământul superior, *cadru didactic* universitar devine nu un simplu profesor, ci *un designer instrucțional* un specialist în educație sau formare profesională care identifică și analizează nevoile specifice de instruire ale beneficiarilor; proiectează și implementează programele de educație / formare; proiectează și testează conținuturile și materialele de instruire; participă la realizarea conținuturilor și materialelor suport pentru e-learning; evaluează și analizează eficiența programelor de educație/ formare și a metodelor utilizate în procesele de instruire (Kuhlmann).

Definirea Feedback-ului

Feedback-ul a fost definit ca fiind „toate mesajele verbale și nonverbale pe care o persoană le transmite în mod conștient sau inconștient ca răspuns la comunicarea altei persoane” (Corbalan, Kester & Van Merriënboer 2008: 733-756).

Feedback-ul este retroacțiune care se manifestă la nivelul a diferite sisteme (biologice, tehnice etc.) în scopul menținerii *stabilității* și *echilibrului* lor față de influențe exterioare, *retroacțiune inversă*, conexiune inversă, cauzalitate inelară, lanț causal închis (Corbalan, Kester, & Van Merriënboer 2009: 455-465).

Caracteristicile feedback-ului

În cadrul organizațional, acest proces este unul extrem de important în leadership și în activitățile managerilor. El se prezintă ca un schimb de informații dintre studenți și profesori. Dacă cei dintâi vor avea posibilitatea și vor primi autoritatea să ofere feedback către ceilalți, atunci sunt îndeplinite toate premisele pentru ca cunoștințele obținute prin învățare să devină de succes. De asemenea, în funcție de felul în care ei sunt recompensați sau, din contra, pedepsiți, va afecta performanțele lor ulterioare și gradul lor de implicare.

Se pot distinge două tipuri de feedback: *direct* (oferit față în față, în timpul ședințelor sau a simplelor discuții) și *indirect* (prin intermediul completării chestionarelor). În funcție de felul răspunsurilor date, profesorul va ști ce trebuie să facă pentru a crește capacitățile de asimilare a cunoștințelor.

Feedback-ul are următoarele caracteristici:

- feedback-ul este un proces care ia în cont încrederea deplină dintre cei care îți transmit informații;
- feedback-ul trebuie să fie acordat exact atunci când se așteaptă;
- cel care trimite feedback-ul trebuie să se asigure că receptorul va ști ce decodificare să aleagă;
- feedback-ul trebuie să includă acele lucruri pe care receptorul este capabil să le facă în cadrul activității sale, fără a i se cere să-și depășească atribuțiunile.

Cel mai important în cadrul feedback-ului este ca el să nu cauzeze reacții negative. În principiu, el își propune să schimbe unele atitudini și comportamente, însă în câteva cazuri, efectul poate fi tocmai invers, iar acele comportamente sau atitudini să rămână la fel din cauza încăpățânării receptorului. Din aceste considerente, mai putem lua în calcul două tipuri de feedback:

- Feedback-ul constructiv încurajează exprimarea liberă a opiniilor și expunerea problemelor pe față;
- Feedback-ul echilibrat în vederea nuanțării lucrurilor bune din anumite aspecte analizate.

Mai există și alte clasificări, ce disting feedback-ul de tip evaluativ și cel nonevaluativ.

Feedback-ul evaluativ își propune să exprime un gând, o părere sau opinie, fie ea negativă sau pozitivă. Totuși, aceasta trebuie să fie neapărat fondată pe experiența proprie a fiecăruia.

După cum am menționat, există câteva tipuri de astfel de feedback: evaluativ, pozitiv, negativ și formativ.

Feedback-ul *evaluativ* presupune formularea unei opinii despre o problemă. Poate fi: *pozitiv*, *negativ* sau *formativ*.

Feedback-ul pozitiv încearcă comunicarea în direcția în care se petrece, cel negativ are o funcție corectivă, ajutând la „ameliorarea” demersului comunicațional.

Cel *formativ* are un caracter aparte, fiind tot un tip de feedback *negativ*: el nu sancționează imediat aspectul neconform („Nu e corect”), ci amână formularea unei opinii până în momentul când se poate remedia „Eu văd situația...” sau „Poate ar fi bine”, decât „Este așa”.

Din alt punct de vedere, feedback-ul *nonevaluativ* este:

a) **de sondare** – solicitarea de informații suplimentare, de detalii care fac mai ușor de receptat mesajul inițial sau să ducă la înțelegerea unei manifestări, atitudini. De exemplu

un student este nemulțumit de nota obținută „Toți colegii mei au luat mai mult decât mine”. Profesorul poate greși, afirmând „9 este o notă excelentă” sau „Nu e cazul să te superi pe un lucru atât de neimportant”. Nota este un lucru foarte important pentru un student!

b) Feedback-ul **de înțelegere** ajută să asigurăm prin parafrază că înțelegem ce spune interlocutorul, ce simte, că suntem alături de el. Când studentul relatează o întâmplare care l-a oprit / împiedicat să rezolve tema, de exemplu, se poate spune „Înțeleg ce spui”, „Trebuie să-ți fi fost foarte dificil.” etc.

c) Feedback-ul **„mesajul-eu”** transferă accentul comunicării de pe „tu” (interlocutorul) pe cel care comunică. Dacă un student insistă cu întrebări tot timpul, având o nevoie de atenție particulară, profesorul este tentat să spună „Mă deranjezi cu insistența ta”.

Modulul Feedback permite de a crea și administra un set de întrebări pentru colectarea feedback-ului de la studenți.

Crearea unei activități Feedback presupune două etape:

1. Crearea activității Feedback și determinarea setărilor activității (de exemplu: când activitatea este disponibilă pentru studenți, este completat anonim sau nu, de câte ori o persoană poate oferi feedback etc.).
2. Definierea întrebărilor, ordonarea întrebărilor etc.

În cadrul activității Feedback, pot fi create întrebări de tipul:

- Longer text answer;
- Opțiune multiplă;
- Multiple choice (rated);
- Răspuns numeric;
- Short text answer.

Proiectarea și elaborarea unui feedback pentru instruirea adaptivă

Profesorul trebuie să planifice și să formuleze cu acuratețe întrebările incluse în activitatea Feedback, pentru a nu distorsiona rezultatele. Odată cerute, rezultatele feedback-ului trebuie valorificate. Ele pot servi bază pentru discuții sau pot fi folosite pentru îmbunătățirea cursului etc.

Atât proiectarea unui feedback, cât și elaborarea acestuia se bazează, în mare măsură, pe etapa în care se construiesc procedeele de măsurare a diferitelor concepte intervenite în cercetare. Această etapă constă în asigurarea validității și fidelității măsurărilor efectuate.

Feedbackul permite de a crea și administra un set de întrebări pentru colectarea feedback-ului de la studenți. Crearea Feedback-ului presupune două etape:

- Crearea activității Feedback și determinarea setărilor activității (de exemplu: când activitatea este disponibilă pentru studenți, este completat anonim sau nu, de câte ori o persoană poate oferi feedback etc.).
- Definierea întrebărilor, ordonarea întrebărilor etc.

Conceperea și formularea întrebărilor

Activitatea Feedback permite profesorului de a defini mai multe întrebări pentru a cere un feedback de la cursanți. Nu este o evaluare a cunoștințelor și nu este notat. Se poate seta astfel încât răspunsurile oferite de către cursanți să fie anonime. Rezultatele obținute pot fi afișate tuturor participanților sau doar profesorului.

Activitatea Feedback poate fi utilizată, de exemplu, pentru:

- Evaluarea cursului – permite de a îmbunătăți conținutul și strategiile pentru viitorii studenți.
- Înscrierea la curs, modul, eveniment.
- Determinarea nivelului de interes față de un anumit topic.
- Determinarea situațiilor de violență.

Concluzii

Feedback-ul este un instrument de colectare a datelor ce permite cadrului didactic să controleze, să monitorizeze și să dirijeze procesul de instruire în cadrul cursului electronic. Rezultatele feedback-ului respondenților se utilizează în scopul îmbunătățirii, în general, a cursului electronic și a procesului de învățământ.

Referințe bibliografice:

1. Corbalan, G., Kester, L., & Van Merriënboer, J. J. G. Towards a personalized task selection model with shared instructional control. *Instructional Science*, 2006. p. 399-422.
2. Corbalan, G., Kester, L., & Van Merriënboer, J. J. G. Selecting learning tasks: Effects of adaptation and shared control on learning efficiency and task involvement. *Contemporary Educational Psychology*, 2008. p. 733-756.
3. Corbalan, G., Kester, L., & Van Merriënboer, J. J. G. (2009). Dynamic task selection: Effects of feedback and learner control on efficiency and motivation. *Learning and Instruction*, 2009. p. 455-465.
4. Kuhlmann, T. *Tips to Give Effective Feedback for Online Courses*. [online]. Disponibil pe Internet la adresa: <http://blogs.articulate.com/rapid-elearning/give-effective-feedback-online-training/>.
5. Gillham, B., *Developing a questionnaire* (2nd ed.). London, UK: Continuum International Publishing Group Ltd, 2008.